

Lời đầu sách

Từ trước năm 1945, nhà thơ Thâm Tâm đã rất nổi tiếng với tác phẩm Tổng biệt hành, cùng lời bình của nhà phê bình văn học Hoài Thanh: “thấy sống lại cái không khí riêng của nhiều bài thơ cổ. Điệu thơ gấp. Lời thơ gắt. Câu thơ rắn rỏi, gân guốc. Không mềm mại uyển chuyển như phần nhiều thơ bây giờ. Nhưng vẫn đượm chút băng khuâng khó hiểu của thời đại...” và những bài thơ trong “huyền thoại” về thi sĩ bí ẩn T.K.Kh: Gửi T.T.Kh., Màu máu Tigôn, Dang dở.

Thâm Tâm không chỉ làm thơ. Ông là một cây bút đa tài, viết nhanh, viết khỏe với đủ thể loại truyện ngắn, truyện vừa, kịch... và cả vẽ minh họa. Như nhà văn Vũ Bằng nhận xét: “Thâm Tâm là một người có một cái tài đa diện: cũng như một người làm báo viết về mục gì cũng được, anh viết về đủ loại truyện và kịch: tâm lý xã hội, cổ tích, trào phúng, lịch sử, phong tục...”

Bao trùm trong sáng tác của Thâm Tâm là màu sắc văn hóa Đông Phương đặc sắc. Có lẽ vì vậy truyện cổ tích, dã sử và đồng thoại viết cho thiếu nhi của ông rất gần gũi, tựa như những sáng tác dân gian, nhưng lại có những nét mới lạ và độc đáo, đôi khi ta có cảm giác không biết những truyện đó ông sáng tác trước hay dân gian sáng tác trước.

Cũng là các tích truyện ta có thể gặp trong văn học dân gian, nhưng Thâm Tâm phát triển câu chuyện một cách phong phú, hấp dẫn với những ý nghĩa sâu sắc, chứa đựng triết lý thâm thúy, kiến thức rộng. Truyện có nhiều tầng ý nghĩa cho các lứa tuổi cảm nhận: Trẻ em cảm nhận câu chuyện đồng thoại ngộ nghĩnh, hấp dẫn, tiếp thu những kinh nghiệm đời sống, khoa học thường thức và những bài học phát triển nhân cách; người lớn suy ngẫm về các tầng triết lý sâu xa, nhân tình thế thái và giá trị nhân văn cao cả của câu chuyện.

Truyện thiếu nhi của ông in thường kì trên các tờ Truyền bá, Phổ thông bán nguyệt san... từ năm 1942 đến 1945, đa phần chưa in thành sách hay in lại trên báo chí sau này. Những tờ tạp chí quý hiếm đó được gia đình tìm thấy ở Thư viện Quốc gia Pháp, hoặc do các nhà sưu tầm sách cung cấp.

Với mong muốn góp phần giới thiệu với bạn đọc nhỏ tuổi những sáng tác dành cho thiếu nhi của Thâm Tâm, chúng tôi đã chọn lọc và tập hợp in thành ba tập. Gồm: Hai cây hoa nhài – tập hợp các truyện cổ tích, Thuồng luồng ở nước – tập hợp các truyện dã sử, và Con rùa đội vệt – tập hợp các truyện đồng thoại. Trong sách, có kèm minh họa đã in trong các bản gốc trên tạp chí Truyền bá và Phổ thông bán nguyệt san, của họa sĩ Thịnh Đen, Nguyệt Hồ, hay của chính tác giả, do gia đình cung cấp.

Xin trân trọng cảm ơn tác giả, các họa sĩ, gia đình tác giả và các nhà sưu tầm đã tạo điều kiện để tác phẩm đến được với bạn đọc! Rất mong bộ sách mang lại nhiều ý nghĩa quý báu tới độc giả.

Nhà xuất bản Kim Đồng

***Cóc và ếch
tranh hùng***

Tháng Sáu, nước lũ ở trên ngàn đổ về đồng bằng, làm ngập lụt mọi nơi. Kiến từng đàn vội rời bỏ mặt đất để lên cao tránh nạn nước.

Từ khi những kiến nhớn kiến nhỏ lên ở trên những thân cây, thì dưới mặt đất ẩm ướt có một chàng cóc tía bị thiếu lương ăn. Tuy cóc tía vẫn có tiếng là gan, nhưng gan với cái gì thì được, chứ gan với cái đói là một điều... hơi phiền! Chàng cóc tía vốn xưa nay chỉ quen ngồi chồm chồm ở cửa hang, đợi thấy chú kiến oắt nào tha thẩn bò qua, là mổ lấy, bấy giờ gặp lúc khó khăn, một con kiến gió cũng không thấy sa xuống bao giờ, cóc tía đành nhẽ túng thì phải tính. Nghĩa là tính đến chuyện đi vay của lão... cóc vàng.

Cóc vàng là một tay phú hộ có tiếng ở xóm bên. Bụng lão to như một quả trứng ngỗng. Lão ít đi ra đến ngoài, một phần vì béo quá thành mình mẩy ì ì ạch, một phần vì lão lúc nào cũng thừa ăn. Lương ở trong hang nhiều lắm. Đã thừa ăn, tất là lão cóc vàng phải cho kẻ khác bớt đi, nếu lão có lòng từ thiện, hoặc nếu lão hà tiện và khe khát hơn, thì lão cho vay. Nghĩ như thế, cóc tía mới lần sang nhà cóc vàng. Hai bên chào hỏi nhau niềm nở lắm. Cóc tía vào để ngay:

- Thưa bác, hôm nay em sang chơi bác, là để thưa với bác câu chuyện này, mong rằng bác vui lòng giúp đỡ cho.

Cóc vàng cười hềnh hếch, rung cả cái bụng to lớn, mà rằng:

- Chuyện chi vậy, ở a chú cóc tía? Bấy lâu nay, ta đã toan đóng cửa hang lại, quên hết việc đời.

Cóc tía giật nảy mình, sợ toát mồ hôi:

- Dạ, thưa bác, bác nói đùa đấy chứ, tự dưng vô cớ hà tất bác phải chán đời mà đến nỗi đóng cửa hang?

Cóc vàng thở dài:

- Ôi dào, này chú cóc tía ơi, chú không biết rằng có của sẵn lương dư cũng là một điều đáng lo hay sao! Ấy ta không chán đời, nhưng mà ta lo méo miệng lờn bơn đi là vì... là vì ta phải làm thế nào cho đừng ai nhớ rằng ta có của nữa, ai cũng quên mất cả cửa hang của ta, để cho cửa hang của ta lúc nào cũng đóng, lúc nào cũng bình yên, không có ai quấy nhiễu.

Cóc tía giương ngay “mắt ếch” lên, mà nói thiết tha:

- Vàng, bác nghĩ thế cũng là rất phải. Tuy nhiên, chỗ bác với tôi, hàng xóm láng giềng, quen biết nhau đã lâu rồi, bác cứ nên mở cửa hang với tôi, để cho tôi đi lại thăm nom bác. Dù sao bác cũng có lúc giờ mình mẩy chứ. Ấy lắm lúc tôi nghe thấy bác chép miệng ken két mà tôi buồn rầu, tôi chỉ lo bác ốm đau, thì một thân một mình, lấy ai săn sóc.

Cóc vàng hơi rợn rợn. Lão thật quả cũng đang lo nếu mình chết đi thì của cải để cho ai. Có lẽ bọn ếch nhái ao bên sẽ đến cướp phá hết thôi. Ô, nếu sự đời mà thế, thì cóc vàng đau ruột lắm! Cóc vàng bèn nói:

- Vậy thì này chú cóc tía, ta cho phép riêng chú được qua lại trong hang ta để thăm nom ta trong những lúc trái gió trở trời.

Cóc tía sung sướng bảo:

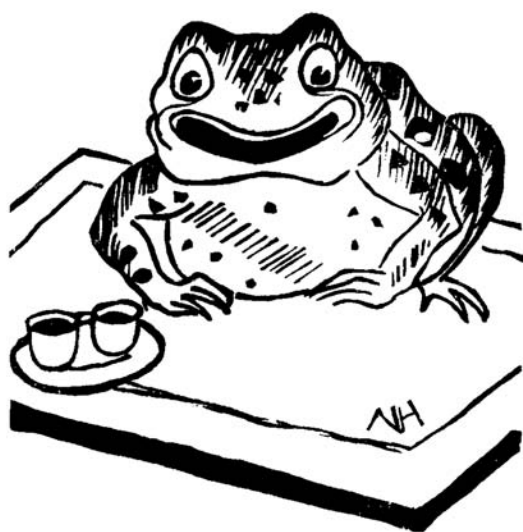
- Như vậy thật là bác đáng mang tiếng là tay hào phú. Phải, bác giàu nhưng mà bác không keo bần như ai, bác biết giúp đỡ những kẻ nghèo túng... như tôi chẳng hạn.

Đến lượt cóc vàng giương “mắt chầu” lên. Lão xua cóc tía:

- Ấy chỗ anh em mình, ta chớ nên động đến tiền của, mà lỡ ra làm phật lòng nhau. Ta cứ chơi với nhau bằng sự thanh cao mà thôi, nghĩa là nếu nhà tôi có “cóc vàng” chẳng nữa, thì chú cũng cứ làm như là không biết, chú chỉ biết rằng nhà tôi có đầy những “cóc khô”. Phải, toàn “cóc khô” cả, chú ạ.

Cóc tía lờ đi như không nghe thấy những lời cóc vàng vừa nói. Cóc tía cứ nịnh:

- Chà, trông bác ấy thế mà có tướng. Đích là tướng giàu sang. Phải, bác ngồi bắt chân chữ ngóe thế kia, đến ngóe chính danh cũng chẳng đẹp bằng. Trông bác mà tủi cho tôi, chỉ cứ lo công lờ nợ mà hết cả đời, còn bao giờ vui vẻ được.

Cóc vàng lên giọng kẻ cả:

- Ai bảo cho đã nghèo lại cứ hay đi vay chằng vay chợ. Tôi mà nghèo như chú thì tôi không dám vay ai nữa, tôi cứ có đồng nào thì tiêu đồng ấy mà thôi. Tại chú không biết an phận mình, nên mới thành ra nợ như lông lươn thế chứ.

Cóc tía gượng cười:

- Nhưng mà đói thì phải tìm cái ăn chứ. Mà không tìm được, thì tất nhiên là phải vay mượn quanh co. Ấy, độ rầy, kiến lên cây ở cả, tôi túng lắm, bác ạ. Tôi xem chừng chỉ có bên bác là còn trữ được nhiều lương, nên tôi mới sang đây để thưa chuyện cùng bác mong bác cho vay tạm giật tạm ít nhiều, đến khi nước cạn, kiến về mặt đất, tôi lại xin hoàn lại bác, và bấy giờ bác muốn lấy bao nhiêu lãi tôi cũng xin vâng.

Cóc vàng cười hềnh hếch:

- Tôi làm gì ra lương thừa mà cho chú vay được.

Cóc tía thấy cóc vàng từ chối một cách trắng trợn như thế, thì tức lắm, nhảy lên hai cái, trợn mắt mà hỏi rằng:

- Bác không nói đùa đấy chứ?

Cóc vàng vội nhảy lùi lại ba cái, giữ thế thủ, rồi hét lên:

- Chú nói giỡ như bộ ngoạn! Ai thêm nói đùa với chú làm gì! Ta làm gì có lương thừa mà cho cái mặt chú vay. Thôi, mời chú nhảy đi, không có hôi cả hang của ta ra. Mời chú nhảy đi, mời chú nhảy ngay đi, không có ta gọi một tiếng bộ hạ của ta xô lại thì chúng nó xé nhỏ ngay chú ra để làm mắm ngóe, lúc ấy có kêu trời, trời cũng chẳng thấu đâu!

Cóc tía thấy cóc vàng giở mặt chóng quá, nghĩ ức quá, song biết thế yếu, đành lui ra, bởi vì cóc tía trơ trọi một thân, mà cóc vàng thì vốn giàu sụ. Vậy tất nhiên những cóc mốc, cóc đen khác có xô đến bênh vực, thì họ chỉ bênh vực cóc vàng thôi. Nghĩ thế,

cóc tía đầu lòng lấm. Chàng nhất định đi tìm những kẻ biết bênh vực và thương xót hạng nghèo khổ như cóc tía, để giả thù lại cóc vàng là kẻ đã tàn nhẫn xua đuổi bọn cùng túng ra khỏi hang.

Cóc tía nhảy đành dạch ở trên con đường cỏ xanh biêng biếc, còn đọng những hạt nước mưa lóng lánh. Chàng đi tìm một tên bạn hiểu được cái chí mình. Nhưng tên bạn đầu tiên mà cóc tía gặp chỉ là một cậu ngóe tí xiu vừa ở trong lùm cỏ gà nhảy ra trước lối đi.

Cóc tía thấy cậu ngóe tí xiu thì nghĩ rằng nên bắt nạt ngay. Chàng phênh cái bụng ổng ra mà quát:

- Bớ ranh con! Nhảy đi đâu mà nhắm mắt nhắm mũi lại thế kia, không biết có ông tổ ba đời nhà mi vừa du ngoạn tới đây sao?

Ngóe giật mình, vội nép mình xuống mà thưa:

- Dạ, thế ra ngài là ông cháu đấy ạ? Vậy xin cúi chào và mong tha lỗi cho. Bởi vì thật quả từ khi lọt lòng tới ngày nay, cháu chưa hề thấy cha mẹ cháu nói đến ông tổ ba đời ra sao cả.

Ta đã biết rằng gan cóc tía rất lớn. Cho nên chàng đã cả gan đánh lừa ngóe thế này:

- Ủa, ủa! Vậy thì cả cha mẹ mi lẫn mi đều mắc tội rất lớn với trời. Bởi vì các người dám nẩy lòng bất kính với tổ tiên. Sông có nguồn, thì ngóe cũng phải có tổ. Tổ của lũ ngóe nhà mi chính là ta đây!

Cóc tía vỗ ngực đánh ộp một cái, rồi lại tiếp:

- Vậy ta bảo gì, thời mi phải nghe thế. Bây giờ, mi theo ta đi giang hồ để hầu hạ ta là ông tổ mi, biết chưa?

Ngóe thơ ngây hỏi:

- Nhưng dám bầm đức tổ, đi giang hồ nghĩa là đi như thế nào?

Cóc tía càng lòe dữ:

- Đi giang hồ nghĩa là đi chơi khắp tất cả các sông ngòi hồ ao ở khắp nơi, và đi tới đâu gặp kẻ nào hống hách thì cứ đánh cho tan xương chúng ra, nghĩa là không sợ gì hết.

Song le, nghe nói thế, ngóe đã sợ rùn bốn chân mà rằng:

- Bầm... bầm... nhưng cháu yếu lắm ạ, cháu không dám đánh nhau với ai cả ạ.

Cóc tía giương mắt lên:

- Không sợ! Đã bảo không sợ, là không sợ! Đã có ông tổ mi đây. Mi cứ việc gặp ai, thì hát câu này lên, là ai cũng phải sợ mi, chứ mi chẳng “việc cóc gì” mà sợ ai cả.

Ngóe hí hửng:

- Bầm đức tổ, câu hát như thế nào mà ghê gớm vậy?

Cóc tía lại cả gan bịa ngay ra một câu:

- Đây, thế này, cứ hát thế này: “*Con cóc là cậu ông giời... Hễ ai đánh nó thì giời đánh cho.*”

Ngóe học nhập tâm lấy câu ấy, rồi lại hỏi:

- Bầm, sao đức tổ lại là cậu ông giời được?

Cóc tía hơi lúng túng, nhưng chàng vốn lớn gan, nên lại cả gan bịa ngay ra một truyện:

- Ô, mi trẻ con nên không biết. Để ta kể cho mà nghe. Ngày xưa ấy, loài cóc chỉ là cóc mà thôi, nhưng đến đời ta, thì ta ghê lắm. Ta vẫn có gan làm như lão khỉ Tề thiên Đại thánh... Hỡi ngóe tí xiu, mi có biết Tề thiên Đại thánh là ai không đã?

Ngóe nhanh nhẩu đáp:

- Bầm, có ạ, có ạ. Tề thiên Đại thánh, theo như lời bố cháu kể cho nghe, thì là một ông khỉ ranh mãnh ghê gớm, dám lên đánh cả giời.

